

Kraków 07.05.2018 r.

mgr Amadeusz Pała
studia III stopnia
Wydział Filozoficzny
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

STRESZCZENIE PRACY DOKTORSKIEJ

Tytuł: *Dynamizm człowieka w ujęciu filozoficznym Karola Wojtyły i Józefa Tischnera*

Praca napisana na seminarium z bioetyki szczegółowej

Promotor: ks. dr hab. Grzegorz Hołub, prof. UPJPII

Celem pracy jest ukazanie filozoficznej problematyki dynamizmu człowieka w oparciu o filozofie Karola Wojtyły i Józefa Tischnera. Pytaniem problemowym pracy jest: czy filozofie tych autorów wzajemnie się wykluczają, czy może są względem siebie w jakimś stopniu komplementarne? Tym, co je łączy jest nacisk położony na wartość człowieka, tym zaś, co je najbardziej różni są przyjmowane założenia, a w szczególności stosunek do metafizyki arystotelesowsko-tomistycznej, co przekłada się na różne koncepcje człowieka i jego dynamizmu.

Metody zastosowane w pracy to: historyczna oraz analiza porównawcza. Wśród wykorzystanych publikacji znajdują się: literatura źródłowa, obejmująca pisma Wojtyły i Tischnera, następnie teksty komentatorów, składające się na opracowania ich filozofii, a także literatura pomocnicza z zakresu antropologii filozoficznej.

Rozdział pierwszy (*Dynamizm człowieka w filozofii Karola Wojtyły*) rozpoczyna się od przedstawienia źródeł antropologii adekwatnej Wojtyły obejmujących: mistykę św. Jana od Krzyża, tomizm oraz fenomenologię (przy czym koncepcja Maxa Schelera została pokazana w kontraście do etyki Immanuela Kanta). Następna część rozdziału stanowi analizę głównych wątków antropologicznych jego filozofii, począwszy od kwestii doświadczenia człowieka, poprzez koncepcję świadomości, aż po ukazanie roli,

którą odgrywa czyn w kontekście ujawniania osoby. Wreszcie, rozważania prowadzą do wstępnego przybliżenia Wojtyłowej koncepcji dynamizmu człowieka, którą zinterpretowano jako „samorealizację”. W ramach tego ujęcia dochodzi do przedstawienia zależności zachodzących między: godnością, wolnością oraz miłością. Ponadto, poruszono kwestie transcendencji oraz integracji osoby w czynie jako warunków a zarazem przejawów samorealizacji człowieka-osoby.

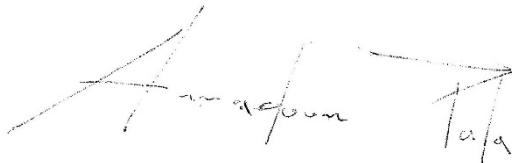
Rozdział drugi (*Dynamizm człowieka w filozofii Józefa Tischnera*) posiada analogiczną strukturę co poprzedni. W pierwszej kolejności ma miejsce omówienie źródeł filozofii dramatu Tischnera zawierających: fenomenologię, egzystencjalizm, filozofię dialogu, hermeneutykę, myśl biblijną, a także krytyczny stosunek filozofa zarówno do marksizmu jak i tomizmu. Kolejny krok analizy jest skierowany w stronę filozofii ludzkiego dramatu – skoncentrowano się tu w szczególności na koncepcji Ja aksjologicznego a także na koncepcji osoby jako podmiotu dramatu. Rozdział kończy się wstępnym omówieniem Tischnerowskiej koncepcji dynamizmu człowieka, którą zinterpretowano jako „autokreację”. Kwestia dynamizmu otrzymuje swoje rozwinięcie w analizach dotyczących: Ja agatologicznego w obliczu zła, następnie dramatu wolności, a także roli nadziei.

Rozdział trzeci (*Pytanie o człowieka i jego dynamizm*) stanowi najważniejszy element niniejszej pracy, ponieważ polega na porównaniu obu filozofii. Podzielny jest na dwie części: pierwszą ogólną, drugą szczegółową. Pierwsza ma wymiar szerszy, porównano w niej filozofie Wojtyły i Tischnera jako takie, a dokładniej mówiąc wypracowane przez nich antropologie filozoficzne. Przeanalizowano tu szereg kwestii, poczynawszy od osobistych przeżyć mogących wpłynąć na ich dociekania, poprzez przyjmowane przez nich odmienne perspektywy filozoficzne, aż po koncepcje, które najbardziej zbliżają myśl jednego i drugiego. Z kolei część druga, skoncentrowana wprost na dynamizmie człowieka, rozpoczyna się od nakreślenia i porównania dwóch struktur dynamizmu. Następnie, dochodzi do próby wydobycia czynników odgrywających najistotniejszą rolę dla dynamizmu. W końcu, rozpatrzono dynamizm w kontekście wolności – co prowadzi do ukazania „dynamizmu ubogającego” oraz „dynamizmu degradującego”.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że obaj myśliciele są zgodni co do wyjątkowej wartości człowieka oraz co do tego, że związana jest ona z dynamizmem na poziomie osobowym, dynamizmem świadomym i wolnym. Kwestia ta została szczegółowo omówiona w podrozdziale „«To, co nieredukowalne» w człowieku powodem jego dramatu”. Krótko mówiąc, stanowił on próbę wydobycia tego, co najbardziej zbliża obie filozofie, a czym jest wartość człowieka odkrywana dzięki sferze przeżyciowej, której nieodłącznie towarzyszy świadomość niepewnego losu.

To zaś, co dzieli omawiane koncepcje, wynika w głównej mierze z odmiennego stosunku do metafizyki arystotelesowsko-tomistycznej. Widać to było głównie przy okazji porównywania obu struktur dynamizmu człowieka, które to porównywanie należy uznać za jeden z najważniejszych fragmentów pracy. Wojtyła, w przeciwieństwie do Tischnera, za podstawowy rodzaj dynamizmu uznaje dynamizm metafizyczny (koncepcja *suppositum*). Różnice ich poglądów prowadzą również do odmiennego ujęcia relacji, jakie człowiek jako osoba nawiązuje z drugą osobą. Wystarczy stwierdzić, że Tischnerowi bliżej jest do relacyjnej koncepcji osoby (choć, jak zaznaczyliśmy, jego stanowisko jest kwestią sporną, wymagającą osobnego zbadania).

Należy jeszcze dodać, że niniejsza praca nie wyczerpuje wszystkich zagadnień, które mogłyby stanowić przedmiot analiz porównawczych w kontekście filozofii Wojtyły i Tischnera.

Anna
12.12